

Oswald Ducrot
Tzvetan Todorov

СЕМИОТИКА:

ЦВЕТАН ТОДОРОВ. СЕМИОТИКА И ЛИТЕРАТУРА

Todorov Tzvetan. Sémiotique de la littérature. – In: A Semiotic Landscape. Proceedings of the First Congress of the International Association for Semiotic Studies. Milan, June, 1974 Approaches to Semiotics, 29. Mouton Publishers. The Hague – Paris – New York, 1979, p.721-724.

Dictionnaire
encyclopédique
des sciences
du langage

Oswald Ducrot
Tzvetan Todorov

СЕМИОТИКА: ЦВЕТАН ТОДОРОВ. СЕМИОТИКА И ЛИТЕРАТУРА

- Подобно заглавие може да създаде впечатление, че двете понятия – “семиотика” и “литература” – са напълно правомерни. Първата ни задача е да разсеем тази илюзия. Да започнем със “семиотика”. В тази дума е заключена цяла концепция, основана на убеждението, че е целесъобразно да се обединят всички видове знания за обектите, наречени “знаци”. Подобно твърдение никак не е самоочевидно.
- Трябва да изберем едно от двете твърдения: 1. Всички знаци са подобни на знаците в естествения език, които пък са изучени най-добре, от което следва, че всички знаци си приличат. В такъв случай не става дума за създаване на нова наука, **семиотика**, а за разширяване на границите на съществуваща наука – **лингвистиката**.

Oswald Ducrot
Tzvetan Todorov

СЕМИОТИКА: ЦВЕТАН ТОДОРОВ. СЕМИОТИКА И ЛИТЕРАТУРА

- 2. Всички останали знаци не са подобни на знаците в естествения език и макар да не си приличат, притежават някои общи черти, оправдаващи тяхното обединяване. В търсене на общия признак за всички възможни знаци, ще стигнем до "асоциативност" или "еквивалентност". Да се създаде дисциплина върху подобно пространство е все едно да се утвърждава целесъобразността на "наука за отношенията" или "наука за импликациите".
- Остава следователно трета възможност: едни и същи термини, употребявани в различни области на семиотиката, следва да се разглеждат като омоними броят им не е толкова голям: означаващо – означено, синтагма – парадигма, иконичен знак – знак-признак).

du langage

Oswald Ducrot
Tzvetan Todorov

СЕМИОТИКА:

ЦВЕТАН ТОДОРОВ. СЕМИОТИКА И ЛИТЕРАТУРА

- В днешно време не е съвсем ясно какво именно може да научи семиотика на музиката от семиотика на градската архитектура, а последната пък – от семиотиката, изучаваща езика на науката, т.е. не е ясно каква полза може да се извлече от обединението на тези дисциплини под общото название **“семиотика”**.
- Да се обърнем и към **“литература”**. Задачата ни не е в това да изясним дали тя **“съществува”**, тъй като последното е очевидно, а в това да установим може ли подобно название да има научен, в частност семиотичен, статус. До наши дни никой не е дал устойчиво **определение на литературата**. Да напомним две от най-разпространените.

du langage

Oswald Ducrot
Tzvetan Todorov

СЕМИОТИКА:

ЦВЕТАН ТОДОРОВ. СЕМИОТИКА И ЛИТЕРАТУРА

- Според първото, отличителната особеност на литературния дискурс е в това, че изграждащите го изречения не са нито истинни, нито лъжовни, а създават представа за измислена действителност. В същото време не всяка литература е измислица (fiction): извън това определение остава лириката, есето; както и не всяка измислица е литература: такъв е случаят с мита. Според второто определение отличителна черта на литературния дискурс, благодарение на системния характер на неговата организация, е, че имаме съсредоточаване на вниманието върху съобщението заради самото съобщение.

des sciences
du langage

Oswald Ducrot
Tzvetan Todorov

СЕМИОТИКА:

ЦВЕТАН ТОДОРОВ. СЕМИОТИКА И ЛИТЕРАТУРА

- Термините **“семиотика”** и **“литература”** не притежават теоретическо съществуване; макар и парадоксално, това обстоятелство не води към унищожаване на **“литературната семиотика”**, тъй като факт е, че съществуват **“специалисти по семиотика на литературата”**. Смисълът на подобен израз може да се обясни по следния начин.
 - Имаме три области: 1) преносни значения; 2) организиране на дискурси в цялости, по-големи от изречение; 3) отношения на носителите на езика помежду им, както и към собствените им изказвания. Тези три области са влизали в рамките на някога притежаващата богати традиции дисциплина – реториката.

Oswald Ducrot
Tzvetan Todorov

СЕМИОТИКА: ЦВЕТАН ТОДОРОВ. СЕМИОТИКА И ЛИТЕРАТУРА

- Затова е по-удобно да се означаи съвкупността от изследвания на езика, не побиращи се в рамките на лингвистиката, чрез термина **“реторика”**. Всичко това може да се резюмира по следния начин: оставайки върху почвата на науката, можем да употребяваме израза **“семиотика на литературата”** само в този случай, когато подразбираме *реториката*.
- Възстановяването на правата на термина **“реторика”** не ни освобождава от необходимостта да изучаваме повдигнатите от нея проблеми, дори ако първоначално се ограничим в отношението между две от областите – областта на непреките (indirect) значения и областта на дискурса.

du langage

СЕМИОТИКА:

ЦВЕТАН ТОДОРОВ. СЕМИОТИКА И ЛИТЕРАТУРА

- Ето някои от изводите с чисто хипотетичен характер:
- (1) Механизмите на формиране на косвените смисли в основата си са тъждествени с механизмите, управляващи организацията на дискурса. Съществената разлика между тях е в операцията на импликацията, на която е подложен дискурсът, за да се превърне сам в троп или в подразбиращо се.
 - (2) Оттук следва, че дискурсивното съответствие не е отделната дума, а изречението, а на подразбирането – не изречението, а умозаклучението.
 - (3) Категориите на дискурса могат да послужат за описание на различни видове косвени значения.
 - (4) Спецификата на косвените значения следва да се търси не в отношението между наличен и отсъстващ смисъл, а в друга плоскост.